

**UCHWAŁA NR XL/280/2021
RADY GMINY WOLANÓW**

z dnia 29 grudnia 2021 r.

**w sprawie Gminnego Programu Wspierania Rodziny
na lata 2022 – 2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) Rada Gminy Wolanów uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Wolanów na lata 2022 – 2024 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wolanów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Jacek Murawski

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2022 – 2024**

I. Wprowadzenie.

Rodzina w ujęciu socjologicznym jest najważniejszą i podstawową grupą społeczną, na której opiera się całe społeczeństwo. Ma ona zasadniczy wpływ na funkcjonowanie człowieka w rolach społecznych oraz kształtowanie jego tożsamości i postaw. Prawidłowo funkcjonująca rodzina daje jej członkom poczucie bezpieczeństwa i wzmacnia ich rozwój osobisty. Rodzina jako pierwsze i podstawowe środowisko wychowawcze bezpośrednio oddziałuje na osobowość dziecka przekazując mu swój system wartości, tradycje, poglądy, a co za tym idzie ukierunkowuje na całe życie. Zaburzone więzi rodzinne wpływają destrukcyjnie na funkcjonowanie człowieka, stanowią podstawowe źródło jego deficytów. W przypadku wystąpienia jakiegokolwiek dysfunkcyjności rodziny, Państwo ma obowiązek zapewnić dziecku specjalną ochronę i pomoc w przezwyciężeniu zaistniałej sytuacji. Wszelkie działania podejmowane na rzecz dobra dziecka i jego rodziny powinny być ze sobą spójne i uwzględniać prawo do zachowania własnej tożsamości. W związku z tym Gmina Wolanów od wielu lat prowadzi szereg działań ukierunkowanych na wspieranie dzieci i ich rodzin.

Uzasadnienie konieczności przygotowania programu.

Z dniem 1 stycznia 2012 roku weszła w życie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z treścią art. 176 pkt 1 ww. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku (tekst jednolity Dz.U. z 2020r., poz. 821 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by zarówno działania jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja).

Konsekwencją przyjęcia przez Gminę Wolanów programu wspierania rodziny na lata 2022 – 2024 jest stworzenie rozwiązań profilaktycznych, umożliwiających prowadzenie działań osłonowych mających na celu wzmocnienie rodzin z tzw. grupy ryzyka, zapobieganie ich marginalizacji i izolacji społecznej, a także prowadzenie działań ratowniczych i wspomagających. Świadczenie wsparcia w szerokim zakresie dla rodziny daje możliwość zapewnienia każdemu dziecku prawa do stabilnego rodzinnego środowiska wychowawczego. Działania na rzecz rodziny, to działania na rzecz całej wspólnoty tj. wszystkich jej członków.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tych ról, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko zostanie

umieszczone poza rodziną biologiczną. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych tj. umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego. Przyjęte w ramach Programu zadania są spójne zarówno z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wolanów, a także Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

II. Diagnoza sytuacji rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej swoją działalnością obejmuje 8.886 mieszkańców (K: 4434 i M: 4452) zamieszkałych w 23 sołectwach. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej w ramach zadań własnych i zleconych gminie oraz zadania z zakresu świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W 2020 roku z różnych form świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolanowie skorzystało łącznie 130 rodzin (314 osób w rodzinach), co stanowi około 4% mieszkańców Gminy Wolanów.

Główne dysfunkcje będące przyczyną udzielania przez GOPS pomocy:

L.p.	POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
1	UBÓSTWO	95	224
2	SIEROCTWO	0	0
3	BEZDOMNOŚĆ	4	4
4	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	21	110
	w tym wielodzietność	21	110
5	BEZROBOCIE	49	152
6	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	56	104
7	DLUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	62	120
8	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO – OGÓŁEM	20	74
	W tym rodziny niepełne	17	56
9	RODZINY WIELODZIELNE	5	27
10	PRZEMOC W RODZINIE	2	8
11	POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0
12	ALKOHOLIZM	7	20
13	NARKOMANIA	2	2
14	TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU	1	1

	KARNEGO		
15	TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY LUB OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ	0	0
16	ZDARZENIE LOSOWE	2	4
17	SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0
18	KŁĘSKA ŹYWIŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0

Z powyższych danych wynika, że w 2020 roku dominującymi problemami rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolanowie były: ubóstwo, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność, długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Spośród ogólnej liczby środowisk – 130 rodzin, które skorzystały z pomocy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego stanowi 15%, tj. 20 środowiska. Bezradność jako nieumiejętność radzenia sobie z codziennymi problemami może być konsekwencją takich problemów jak: niepełnosprawność, uzależnienia, bezrobocie, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Należy jednak zauważyć, że bezradność może stanowić również przyczynę wymienionych powyżej dysfunkcji. Niejednokrotnie problemy te przenikają się, współlistnieją, dlatego też niezwykle trudno jest wskazać problem pierwotny.

Reasumując należałoby podjąć działania, zmierzające w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowo ról społecznych w oparciu o posiadane zasoby.

Mocne strony:

- możliwość bieżącego dokonywania diagnozy potrzeb,
- otwartość na współpracę,
- dobra współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z policją, służbą zdrowia, szkołami, sądem,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym.

Słabe strony:

- brak wczesnej diagnostyki,
- ograniczone środki finansowe na realizację założeń programu,
- niechęć do korzystania z poradnictwa specjalistycznego,
- problemy ekonomiczne rodzin,
- brak specjalistów do pracy z rodziną,
- brak synchronizowanych działań poszczególnych służb działających na rzecz rodzin zagrożonych przemocą,
- wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym.

Szanse:

- stworzenie spójnego systemu wspierania rodziny,
- ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej,
- zwiększenie liczby dzieci powracających do rodziny biologicznej,

- dostępność środków finansowych na realizację programów na rzecz dziecka i rodziny (programy, konkursy),
- stale kształcąca się kadra służb społecznych.

Zagrożenia:

- wielopropblemowość rodzin,
- niechęć do współpracy (brak zgody na asystenta rodziny),
- brak środków finansowych na realizację działań.

III. Cel główny programu.

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

IV. Cele szczegółowe programu:

1. Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych poprzez:

- a) wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
- b) pracę socjalną polegającą na rozpoznaniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym,
- c) konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcjonalność rodziny.

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez:

- a) objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych na terenie placówek oświatowych,
- b) monitorowanie zagrożeń dot. sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z placówkami służby zdrowia na terenie Gminy Wolanów,
- c) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej, między innymi poprzez przyznawanie zasiłków.

3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny, zapewnienie jej specjalistycznego poradnictwa i wsparcia poprzez:

- a) umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę,
- b) pomoc w dostępie rodzinom przeżywającym trudności do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego,
- c) pomoc w dostępie rodzinom do poradnictwa prawnego, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego.

4. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących poprzez:

- a) systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną, w tym z placówką służby zdrowia,
- b) motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień - współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podjęcie terapii dla ofiar oraz sprawców przemocy domowej - współpraca z policją i Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy,
- c) angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach rozwijających umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy,
- d) angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do korzystania ze specjalistycznego wsparcia dla rodziców w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo - wychowawczych, wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczenia wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
- e) współpracę z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym.

5. Dążenie do reintegracji rodzin poprzez:

- a) pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej,
- b) przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez wsparcie asystenta rodziny.

6. Podejmowanie działań profilaktycznych poprzez:

- a) udział w ogólnopolskich kampaniach, których celem jest wzmocnienie rodziny i jej roli w społeczeństwie,
- b) udział w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, mających na celu poprawę jakości życia rodzin,
- c) prowadzenie edukacji w obszarze umiejętności wychowawczych i zagrożeń płynących ze zmieniającej się rzeczywistości (niwelowanie barier społecznych, bezpieczeństwo w mediach elektronicznych, przeciwdziałanie przemocy, akceptacja osób niepełnosprawnych, poszerzanie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny).

V. Realizacja programu.

L.p.	Działania	Okres realizacji	Realizator	Wskaźniki	Źródło finansowania
1	Pomoc rodzinie wg stwierdzonych potrzeb (na podstawie diagnozy).	2022-2024	Gmina, GOPS	Liczba rodzin która została objęta pomocą	Środki własne, środki zewnętrzne
2	Pomoc dla rodzin świadczona przez pracowników socjalnych (na podstawie ustawy o pomocy społecznej).	2022-2024	GOPS	Liczba świadczeń udzielonych rodzinom	Środki własne, środki zewnętrzne
3	Realizowanie programów profilaktycznych z zakresu dysfunkcji rodzin.	2022-2024	GOPS, Placówki oświatowe, GKRPA	Liczba zrealizowanych programów	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
4	Organizowanie szkoleń, prelekcji, warsztatów, dla rodziców.	2022-2024	Placówki oświatowe,	Liczba zrealizowanych szkoleń prelekcji porad	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
5	Indywidualne poradnictwo zawodowe psychologiczne i pedagogiczne.	2022-2024	GOPS, Placówki oświatowe, GKRPA	Liczba porad	Środki własne realizatorów zadania, środki zewnętrzne w tym EFS.
6	Wsparcie pracowników instytucji wspierających rodzinę poprzez kursy, szkolenia, warsztaty.	2022-2024	GOPS, Placówki oświatowe, GKRPA,	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów Liczba uczestników.	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
7	Zapewnienie rodzinom usług asystenta rodziny	2022-2024	GOPS, Gmina	Liczba etatów	Środki własne realizatorów zadania, dotacje, środki zewnętrzne w tym EFS.
8	Zapewnienie asystentom rodziny możliwości rozwoju zawodowego oraz poradnictwa wzmacniającego jego kompetencje oraz zapobieganie wypaleniu zawodowemu.	2022-2024	GOPS, Gmina	Liczba szkoleń, porad	Środki własne realizatorów zadania, środki zewnętrzne w tym EFS.
9	Analiza sytuacji rodzin, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej.	2022-2024	GOPS, Placówki oświatowe	Liczba analizowanych rodzin	Środki własne, środki zewnętrzne
10	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem.	2022-2024	GOPS, PCPR, Placówki oświatowe	Liczba monitorowanych rodzin	Środki własne, środki zewnętrzne

11	Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (w tym pomoc psychologiczna i prawna).	2022-2024	GOPS, PCPR, Placówki oświatowe	Liczba konsultacji Liczba udzielonych porad	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
12	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	2022-2024	GOPS, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Liczba monitorowanych rodzin	Środki własne,
13	Organizacja wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	2022-2024	GOPS, GKRPA	Liczba zorganizowanych form wypoczynku Liczba uczestników wypoczynku	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
14	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej.	2022-2024	GOPS, Gmina	Liczba umieszczonych dzieci	Środki własne realizatorów działania, dotacje

VI. Zasoby umożliwiające realizację programu oraz budowę gminnego systemu wspierania rodziny.

Zasoby instytucjonalne:

- 5 szkół podstawowych,
- 1 Samorządowe Publiczne Przedszkola;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wolanowie,
- Gminne Centrum Kultury w Wolanowie oraz pomieszczenia którymi dysponuje,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Wolanowie,
- Policja,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Wolanowie,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

Zasoby kadrowe:

- pracownicy socjalni,
- pedagodzy szkolni,
- dyrektorzy szkół,
- nauczyciele,
- asystenci rodziny,
- psycholog,
- policjanci,
- pełnomocnik ds. profilaktyki uzależnień,

- lekarze i pielęgniarki środowiskowe,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych,
- radni i sołtysi.

VII. Źródła finansowania.

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

- budżet państwa,
- budżet gminy,
- inne źródła finansowania (np. środki z Unii Europejskiej).

VIII. Prognozowane efekty realizacji programu.

Dzięki współpracy instytucji i organizacji zostaną stworzone odpowiednie warunki i możliwości dla wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie:

- rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie,
- poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia,
- reintegracja rodzin naturalnych poprzez powrót dziecka do naturalnego środowiska.

IX. Realizatorzy programu.

Realizatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolanowie przy współpracy z :

- Urzędem Gminy w Wolanowie,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołem Interdyscyplinarnym,
- Placówkami Oświatowymi i kulturalnymi,
- Zakładem Opieki Zdrowotnej,
- Policją,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu,
- Organizacjami pozarządowymi,
- Kościołem Katolickim.

X. Monitoring i ewaluacja programu.

Działania mające na celu realizację założeń programu są koordynowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolanowie. Monitorowanie programu polegać będzie na gromadzeniu informacji dotyczących projektów pomocowych realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, edukacyjne w zakresie pomocy i integracji społecznej oraz organizacje pozarządowe. Bieżący nadzór nad realizacją programu i podejmowanie działań zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych w programie celów, pozwoli na opracowanie działań profilaktycznych na lata następne, a także będzie podstawą do oceny ich skuteczności. Cele, działania i zadania w zakresie wspierania rodziny będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców Gminy Wolanów. Przez cały okres realizacji programu prowadzony będzie monitoring i ewaluacja bieżąca. Wójt w terminie do dnia 31 marca każdego roku będzie składał Radzie Gminy Wolanów sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wolanów na lata 2022- 2024 oraz przedstawiał potrzeby związane z realizacją zadania.